

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ TÌTÚ

Té Păblú cädüha-dé tutú quíhíⁿ ndaha té Títú

1 ¹Yúhú té Păblú xínú cuèchi-í núú Yă Ndiōxí, te diu-gá ní tendaha ñàha-gá xii-í càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñayiu cuèndá quíndáá iní nchaa ñayiu ní cachí Yă Ndiōxí naníhí tähú, ndihí cuèndá sá tècú tnùní váha-yu tnúhu-gá, te ñayiu na quíndáá iní tnúhu-gá cada ndáá-yu cundecú-yu ichi-gá. ²Te yúhú dácuaña-í-yu tnúhu-gá cuèndá cundecu ndihí-yu tnúhu ndee iní sá cùndècu ndihí-yu Yá Ndiōxí ní caa ní quíhíⁿ, chi ndéé cùtnähá vátá ngäva-gá ñuyíú-a ní cachí-gá sá cùndècu ndihí ñaha-gá xií-yu, te ñá túú dàndahú ñähá-gă, chi quide-gá iiⁿ sá càháⁿ-gá. ³Te ní sáá nduu ní cachí-gá sá nìhí-yu tnúhu nàcuáa cuäháⁿ tnúhu-gá, te diu-ni tnúhu-áⁿ ní cachí Yă Ndiōxí Yaá dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndähú sá dácuaña-í ñayiu. ⁴Te tutú-a cädüha-í cuèndá daquixi-í ndaha yòhó té Títú, téé ní sanu ichi ndisa-í ichi Xítohó Jesucristú, chi iiⁿ-ni tnúhu sàndáá iní-ó. Te xicáⁿ tähù-í núú Tătă-ó Dütú Ndiōxí sá yo na chìndee chitúu ñaha-gă xii-n, te diu-ni-gá ná càda te ío váha cuu iní-n cundecu-n. Te xicáⁿ tähù tücku-í núú Xítohó Jesucristú Yaá dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndähú sá díú-ní dùcaⁿ na cada ñaha-gá xii-n.

Chiuⁿ quide té Títú distrítu Crëtä

⁵Te yúhú ní dándöö ñaha-ě xii-n dìstritú Crëtä, chi cuìní-í cada-n nchàa chiuⁿ cumání, te cuìní-í taxi ndecu-n cuè téé quindaha ñàha xii cue ñayiu sàndáá iní tnúhu Yá Ndiōxí xìndecu iiⁿ iiⁿ ñuú yíndèhu distrítu-áⁿ, te cada-n nàcuáa ní cachí-í cada-n. ⁶Te cue téé cada chiuⁿ-áⁿ xíní ñùhu-xi cuu-güedé mee-ni cuè téé ío váha quide ndáá nàcuáa vá yőo cäháⁿ dôho-güedé, te na cùu-güedé cue téé ndècu iiⁿ dii-ni ñadihí-xi. Te ducaⁿ nchàa landú-güedé ná cùu-güexi landú sàndáá iní ñähá xii Yá Ndiōxí cuèndá sá vă yőo cuatnuñàha xii-güexi quesahá-yu sá yo sàá iní-güexi te quide-güexi nändi sá ñà túú tàú-güexi cada-güexi. ⁷Chi xìni ñuhu-xi sá ncháá cuè téé quindaha ñàha xii ñayiu sàndáá iní tnúhu Yá Ndiōxí ío cundecu yïñùhu-güedé, chi ducaⁿ tàú-xi cada nchaa cue téé quide chiuⁿ Yá Ndiōxí, te xìni ñuhu tucu-xi sá vă cùu-güedé cue téé ñíí iní-xi, te ni vă

cúú-güedé cue téé līhli iní-xi, te ni vă cúú-güedé cue téé quihu, te ni vă cúú-güedé cue téé plètú, te ni vă cúú-güedé cue téé dìcó-ni ducaⁿ nīhí dīhúⁿ. **8**Te xìnì ñuhu-xi cuu-güedé cue téé săñaha nùu vehe ndetatú cue ñayiu ñùhu ichi, cue téé quide váha sá cúú-xí tnàha ñayiu-xi, cue téé ío váha cùtnuní iní-xi nàcuáa cada cundecu ñuyíú-a, cue téé quide ndáá xíndecu, cue téé quide nchaa nacuáa ndùu vétú iní Yă Ndiõxí, cue téé xìto mee-xi ñá túú quide cutexínu. **9**Te na cùu-güedé cue téé ío váha sàndáá iní tnúhu váha tnúhu Yă Ndiõxí sá nǐ dánèhé ñahà-í xii-ndo cuéndá ducaⁿ te cue téé-áⁿ ndacu-güedé cäháⁿ-güedé dóho ñayiu cuéndá cädä-yu nchaa nàcuáa càháⁿ Yă Ndiõxí, te níhí-güedé tnúhu cäháⁿ váha-güedé núú nchàa ñayiu dàquee tihú tnúhu Yă Ndiõxí, te mee-ni cué téé ducaⁿ quide váha taxi ndecu-n quíndaha-güedé ñayiu sàndáá iní tnúhu-gá.

10Te na càchí tnúhu-í xii-n sá váí ñayiu sàá iní-xi ìo, te càháⁿ-yu mee-ni tnúhu sá ñà túú nàndhí, te dàndahú-yu tnàhá ñayiú-yu, te ñayiu isràél ío-gá vái-yu ducaⁿ xíquide. **11**Te nchaa ñayiu ducaⁿ xíquide xìnì ñuhu-xi nducu-o tnúhu cùñaha-o xií-yu cuéndá cadí-yu yuhú-yu, chi dànehé-yu dava-gá ñayiu iiⁿ sá ñà túú tàú-yu dacuàhá-yu, te ducaⁿ quidé-yu cuéndá-ni sá níhí-yu díhúⁿ, te ío titní xichi ní cuu dàndahú-yu nchaa ñayiu xíndecu iiⁿ-ni vèhe.

12Te ní cachí iiⁿ téé ío váha sàá díquí-xi ndècu mei ñuú distrítú Crëtá sá ncháá ñayiu ñuú-dé-áⁿ io ndèhndé-yu, te ío cuihna iní-yu, te ío vâi xexí-yu, te cùhndú-yu. **13**Te ndáá ní cäháⁿ-dé chi ducaⁿ quidé-yu, te xiáⁿ ío cäháⁿ-n dóho-yu cuéndá sá ná quíndáá váha iní-yu tnúhu Yă Ndiõxí. **14**Te cùñaha-n xií-yu sá vă cädá cuéndá-yu nchaa tnúhu ndehnde càháⁿ ñayiu isràél, te ni vă cädá cuéndá-yu nchaa tnúhu càháⁿ ñayiu ñá túú cuiní quíndáá iní tnúhu Yă Ndiõxí.

15Te nchaa sá nǐ cadúha Yă Ndiõxí io ñuyíú-a cùu-xi mee nine-ni sá váha sá cúú-xí nchàa ñayiu sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi ndècu ichi Yă Ndiõxí. Dico nchaa sá nǐ cadúha-gá ñá túú cùu-xi sá váha sá cúú-xí nchàa ñayiu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu-gá, chi mee-ni sá cuéhé sá dûhá ñùhu iní-yu, te ñá túú quide cuendá-yu núú quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu ndècú-yu. **16**Te càchí-yu sá sàndáá iní-yu Yă Ndiõxí, dico nchaa sá quídé-yu-áⁿ càchí tnùní-xi sá ñă ndàá. Te Yă Ndiõxí chi duuⁿ duuⁿ ñá túú tnàhá iní-gá nchaa nàcuáa quidé-yu, chi ío sàá iní-yu, te ñá túú quidé-yu ni iiⁿ sá váha.

Tnúhu váha tnúhu Yă Ndiõxí

2 **1**Te yòhó òré dánèhé-n ñayiu, te danèhé-n-yu mee-ni nàcuáa càháⁿ tnúhu váha tnúhu Yă Ndiõxí. **2**Te nchaa cue téé cùu sacuéhé ná càda cuendá-güedé vá cädá cùtexínu-güedé cundecu-güedé, te na cùndecu

yiñuhu-güedé, te na cuáha váha-güedé cuéndá nàcuáa cada-güedé cundecu-güedé, te na quìndáá váha iní-güedé Yá Ndióxí, te na cùu iní-güedé tnàha ñáyiu-güedé, te na cùnduu cahnu iní-güedé cuéi nándi sá ná yáha-güedé. ³Te vitna càháⁿ tucu-í sá cúú-xí nchàa ñáyiu dìhí ñáyiu cùu sacuéhé sá ná cùndecu yiñuhú-yu, te vá cúú-yu ñáyiu yìti yùhu-xi, te ni vă cúú-yu ñáyiu quihu, te na dànehé-yu nchaa dava-gá ñáyiu cada váha-yu. ⁴Te na dàsahú-yu nchaa ñáyiu dìhí ñáyiu cuechi cuéndá ná cùu iní-yu yií-yu, ndihí cue landú-yu, ⁵ndihí cuéndá sá ná càni váha iní-yu nàcuáa cundecú-yu, ndihí cuéndá sá vă cání iní-yu cadá-yu ni iiⁿ sá cuéhé sá dúhá, ndihí cuéndá sá ná càdá-yu nchaa chìuⁿ ñuhu vehé-yu, ndihí cuéndá sá càdá váha-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu, ndihí cuéndá sá ná càdá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ yií-yu, te ducaⁿ xìni ñuhu-xi cadá-yu cuéndá sá vă yőo cáháⁿ cuéhé cuéndá tnúhu Yá Ndióxí. Duha cúnaha-n xìi cue ñáyiu dìhí ñáyiu cùu sacuéhé cuéndá ducaⁿ dàsahú-yu nchaa ñáyiu dìhí ñáyiu cuechi.

⁶Te yòhó cáháⁿ-n döho nchaa cue téé cuechi cuéndá sá ná càni váha iní-güedé nàcuáa cundecu-güedé, ⁷te cada-n mèe-ni sá váha cuéndá ducaⁿ cànchicúⁿ nihnu-güedé cada-güedé, te òré danèhé-n-güedé te ío váha cuu iní-n dànehé-n-güedé, te ndihí tnúhu yiñuhu cáháⁿ ndihí-n-güedé. ⁸Te cáháⁿ-n mèe-ni tnúhu váha, te ducaⁿ te vá yőo iiⁿ cáháⁿ cuéhé cuéndá tnúhu càháⁿ-n, te nchaa ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xìi-o cucahaⁿ núü-yu, te vá nìhí-yu tnúhu cáháⁿ cuéhé-yu cuéndá-ó.

⁹Te ío cáháⁿ-n döho nchaa cue téé xìnu cuechi sá ná quìndáá iní-güedé cada-güedé nchaa chìuⁿ tahu patróóⁿ-güedé nàcuáa cudìu-güedé núú cué téé-áⁿ, te vá càháⁿ sàá iní-güedé. ¹⁰Te vá cání iní-güedé duhu-güedé, te cada ndáá-güedé cuéndá sá ñà túú nă cani iní ñáhá cué patróóⁿ-güedé, te ducaⁿ te cutnùní iní ñáyiu sá tnúhu Yá Ndióxí ío váha dànehé ñáhá-xí nàcuáa cada-o cùndecu-o, te diu-gá cúú-gă Yaá dácäcu nihnu ñaha xìi-o núú ùhú núú ndàhú.

¹¹Te nchoo ní cutnùní iní-ó sá Yá Ndióxí ío cùndahú iní-gá nchaa nchoo ñáyiu ndècu ñuyíú-a, te ní taxi-gá tnúhu ndee iní sá nánìhí tähú nchaandi túhú ñáyiu te nüú na quìndáá iní ñáhá-yu xii-gá. ¹²Te ní cachí-gá sá dáñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha chi ñá tnàhá iní-gá cundecu-o ìchi-áⁿ, te vá ío cuhuⁿ iní-ó nchàa sá ío ñuyíú-a, te ní cachí tucu-gá sá ío cani iní-ó nàcuáa cundecu-o vîtna ndecu-o ñuyíú-a te cada ndáá-ó cùndecu-o cuendá nduu vétú iní-gá. ¹³Te cundetu-o sää nduu càhnu vihi, nduu quìxi tucu Xítohó Jesucristú Yaá cúú Ndióxí-ó, te diu-gá ní dácäcu nihnu ñaha-gă xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te nduu-ăⁿ ío cudíí iní-ó. ¹⁴Te mee-gă ní xíhí-gá chi ducaⁿ ní cuiní-gá cunduu, te ducaⁿ ní quide-gá cuéndá nchoo vă cùndècu-gá-ó ìchi cuehé ichi duha, te nduu ndoo nduu nine iní-ó, te ducaⁿ te cuu-o cué ñáyiu quìndaha-gă, te ní yùhu ní iní-ó càda-o mee-ni sá váha.

15Te nchaa tnúhu-áⁿ danèhé-n-yu te cúñaha-n xíí-yu nàcuáa cadá-yu, te cáháⁿ-n döho-yu te níu ñá túú quide ndáá-yu. Te cada-n sá cúú-n iiⁿ téé xínu cuechi níu Yá Ndióxí, te vá dáñá-n mèe-n daquee tihú ñahá ñayiu xíi-n.

Nchaa sá tàú ñayiu ndècu ichi Yá Ndióxí cadá-yu

3 ¹Te cúñaha-n xíí-yu sá ná quindáá iní-yu cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ nchaa cue téé cùchiuⁿ, te tàú-yu chindee ñahá-yu xii-güedé nchaa chìuⁿ váha quide-güedé. ²Te vá càháⁿ cuéhé-yu cuéndá ñayiu, te vá cünduu pletú-yu, te na cùú-yu ñayiu ndàhú iní-xi, te na cündahú iní-yu nchaa tnàha ñayiú-yu.

³Te tnàhá-ó ní xóo cada-o dàtná quídé ñayiu-áⁿ vitna, chi ío nií díquí-ó chi ñá tècú tnùní-ó nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndióxí ní cùu, te ío ní xínduu sáá iní-ó núú-gă, te ní xíndecu-o iiⁿ ichi sá ñà túú tàú-ó cündecu-o ni cuu, te nándi sá cuéhé sá dúhá ìo ñuyíú-a ní xóo cudíí iní-ó ní xóo cada-o chi ní xóo taxi tnùní ñahá-xí xii-o, te ní xóo cada cuéhé ní xóo cada duha-o ni cùu, te ní xíndecu-o ichi cuedú iní, te cuéndá nchaa sá ní xóo cada-o-äⁿ xíäⁿ ío ní xóo cuu úhú iní ñahá ñayiu xii-o, te ducaⁿ-ni nchòo tucu ní xóo cuu úhú iní-ö-yu. ⁴Te Yá Ndióxí Yaá ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú ní dándixí tuu-gá iní-ó nàcuáa cutnùní iní-ó sá ìo váha iní-gá, te cùu iní ñahá-gă xii nchaa nchoo ñayiu ndècu ñuyíú-a. ⁵Te Yá Ndióxí ní dácäcu nihnu ñaha-gă xii-o núú ùhú núú ndàhú, dico ñá díú cuéndá iiⁿ sá váha quide-o ndecu-o ñuyíú-a ducaⁿ ní quide-gá, chi mee-gă ducaⁿ tnàhí ní cundähú iní ñahá-gă xii-o. Te ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ó, te ní cuu-o dàtná iiⁿ ñayiu saa, chi Espíritú Yá Ndióxí ducaⁿ ní quide ñaha-xi xii-o. ⁶Te Espíritú-gá ní taxi-gá ní yùhu ní iní-gá ndécu ndìhi-o, te ducaⁿ ní quide-gá chi ní sàndáá iní-ó Xítöhó Jesucristú Yaá ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ⁷Te ío cündahú iní ñahá-gă xii-o nüu sa ní quide ndáá-gá cuéchi-o te ní cuu-o dëhe-gá, nüu xíäⁿ vitna ndètu-ná-ó sáá nduu ndùu táhú-ó cündecu-o ndihí-gá ní caa ní quíhfíⁿ.

⁸Te tnúhu ní caháⁿ-í-a cùu-xi tnúhu ndáá cuíti, te cuiní-í sá ní yuhu ní iní-n caháⁿ-n tnúhu-gá núú-yu cuéndá sá ncháá ñayiu sàndáá iní ñahá xii Yá Ndióxí nducu ndéé-yu cadá-yu mee-ni sá váha, te tnúhu-áⁿ cúú-xí mèe-ni tnúhu váha, te ío váha sá cúú-xi-yu. ⁹Te vá cädá cuéndá-n nchàa tnúhu sá ñà túú nàndíhi xítñàha ñayiu, te vá cädá cuéndá-n ñayiu nándi càháⁿ cuéndá nchaa sá ní xóo cada cue ñayiu ní xíndecu ndéé sanaha, te vá cädá cuéndá-n nchàa tnúhu xítñàha ñayiu xícuéhé tnahá cuéndá tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi nchaa tnúhu xítñàhá-yu-áⁿ ñà túú tnàhí nandíhi-xi, te dàcuíta ñaha-xi xii-o.

10Te núu ìo ñáyiu ní ngüíta-yu nándi tnúhu càháⁿ-yu cuèndá sá vă cùú iiⁿnuu cue ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiõxí ñá, te ñáyiu-áⁿ căháⁿ sàhú-n dõho-yu iiⁿ ũú xito, te núu vá tnñí-yu tnúhu càháⁿ-n ñá, te vá nìhí tnáhá-gă-n ndihí-yu. **11**Te ducaⁿ càda-n, chi ñáyiu-áⁿ duuⁿ duuⁿ ñá túú-gă cuìní-yu cadá-yu sá văha, chi mee-nă sá cuèhé sá dúhá tnàhá iní-yu cadá-yu, te cùtnuní iní méé-yu sá ñà túú quide ndáá-yu, te sáá nduu te nacháhu-yu nchaa sá quídë-yu.

Nàcuáa cada té Títú

12Te cuìní-í tendaha-ě té Àrtemás quixi-dé núu ndécú-n àdi té Tìquicú, te òré ná quèxio ndéda-ni càa iiⁿ cue téé-a núu ndécú-n, te ío nducu ndèe-n quíhfíⁿ-n ñùú Nìcopolís núu quíhfíⁿ-í cundecu-í, chi yàcáⁿ cuìní-í quíhfíⁿ-í cundecu-í yóó quídé vïxiⁿ-xi. **13**Te ío cuáñaha-n nchàa sá xíní ñùhu té Zènás téé ío váha xiní nchaa nàcuáa càháⁿ lèí, ndihí té Àpolós cuèndá sá ñà túú nă cumání xii-güedé ichi. **14**Te cuìní-í sá ncháá ñáyiu ndècu ndihí-o ichi Yá Ndiõxí cada váha-yu, te cuáñàhá-yu iiⁿ sá xíní ñùhu ñáyiu, te ío váha chìuⁿ cadá-yu te núu ducaⁿ na càdá-yu.

Tnúhu ndéé núu ní ndihí-ná

15Te vitna ío cada ndee ìní-n càchí nchaa ñáyiu ndècu ndihí-í iha, te cùñaha-n să ū na càda ndee iní nchaa ñáyiu cùu iní ñahá xìi-o, ñáyiu sàndáá iní ñahá xìi Yá Ndiõxí. Te Yá Ndiõxí ío na chìndee chitúu ñaha-gă xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.